

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	6 Chwefror 2025
TEITL YR ADRODDIAD:	Protocolau Datrysiad Lleol a fabwysiadwyd gan awdurdodau yng Nghymru.
DIBEN YR ADRODDIAD:	I hysbysu'r Pwyllgor Safonau o'r gwaith a wnaed gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â Phrotocolau Datrysiad Lleol mewn gwahanol awdurdodau
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol mwycs@ynysmon.llyw.cymru
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/ Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.llyw.cymru

1 CYFLWYNIAD

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (“**OGCC**”) wedi casglu Protocolau Datrysiad Lleol (“**PDLI**”) ar gyfer awdurdodau yng Nghymru ac wedi derbyn barn gyfreithiol ar statws rhai darpariaethau o fewn y PDLI. Mae'r adroddiad hwn yn adnabod y prif egwyddorion sy'n deillio o'r farn gyfreithiol hon a barn OGCC o ran defnyddio'r PDLI.

2 PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

Mae'r farn gyfreithiol gan OGCC wedi'i chrynhofi ar gyfer Swyddogion Monitro, a'r egwyddorion allweddol sy'n amlygu eu hunain o'r ymarferiad y dylai'r Pwyllgor Safonau fod yn ymwybodol ohonynt ydi:

- 2.1 Bwriad PDLI yw delio gyda mân gwynion / cwynion lefel isel, er enghraifft honiadau am fethiant i ddangos parch ac ystyriaeth ar y lefel isaf bosibl a bod yr hawl i lefaru efallai yn golygu nad ydynt yn torri ar y Cod Ymddygiad (y “**Cod**”). Dylid diffinio'n glir y materion sy'n briodol i'w hystyried dan PDLI, er mwyn osgoi unrhyw ddryswch. Dylid nodi'n glir bod unrhyw faterion sy'n cynnwys honiad bod y Cod wedi'i dorri (er enghraifft methiannau'n ymwneud â datgan diddordeb, bwlio neu ymddygiad sy'n dwyn anfri) yn cael eu heithrio fel materion i'w hystyried dan y PDLI (ac yn hytrach, rhaid eu cyfeirio am ystyriaeth gan OGCC).

- 2.2 Mae PDLI yn cael eu drafftio ar y sail bod yr achwynydd, a gwrthrych y gŵyn, yn cytuno i lynu wrth y PDLI, ac yn cytuno i rwymo wrth ei ganlyniad. Fodd bynnag, nid yw hyn yn atal cwyn rhag cael ei chyfeirio i OGCC os credir ei bod yn briodol gwneud hynny.
- 2.3 Mae PDLI yn anffurfiol, heb unrhyw sylfaen statudol. Ni all unrhyw benderfyniad dan PDLI ddisodli pŵer OGCC i ymchwilio honiad bod y Cod wedi'i dorri dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Mae hwn yn bŵer statudol gyda'r bwriad i gynnal ymddygiad o safon uchel ym mywyd cyhoeddus Cymru, ac ni ellir ei gyfyngu gan unrhyw gytundeb rhwng unigolion a gyflwynir i'r PDLI. Mae'r Uchel Lys hefyd wedi mynegi bod unrhyw gŵyn a dderbyniwyd gan OGCC yn ysgogi pŵerau'r Ombwdsmon dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 – sy'n nodi y gall OGCC ymchwilio honiad ysgrifenedig a dderbynnir. Nid yw presenoldeb PDLI, neu gytundeb i gyflwyno i PDLI, yn cyfyngu nac yn cael gwared ar bwerau na dyletswyddau OGCC.
- 2.4 Mae statws PDLI yn golygu y gellir ailymweld yn ffurfiol â'r ffeithiau a ystyriwyd fel rhan o fater sy'n mynd rhagddo yn unol â'r PDLI, ac unrhyw ganlyniad y gwnaed penderfyniad yn ei gylch, pe bai testun y gŵyn yn cael ei gyfeirio at OGCC, fydd yna'n cyfeirio'r mater i'r Pwyllgor Safonau dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Rhaid ystyried egwyddorion cyfraith gyhoeddus a'r risg o rag-benderfyniad – neu ragdybiaeth o rag-benderfyniad – a'r camau a gymerwyd i liniaru risgiau o'r fath.
- 2.5 Mae'r egwyddorion hyn yn cyd-fynd â chanllawiau argraffedig OGCC (tudalennau 12 i 14) sy'n cyfeirio at y PDLI yn delio gyda chwynion a gwrthdaro "lefel isel", sy'n ymwneud fel arfer â methiant i ddangos parch ac ystyriaeth.

3 MATERION I'R PWYLLGOR EU HYSTYRIED MEWN PERTHYNAS Â PHROTOCOL DATRYSIAD LLEOL (PDLI) Y CYNGOR

- 3.1 Mae PDLI cyfredol y Cyngor wedi'i gynnwys yn **ATODIAD 1**.
- 3.2 Cynghorir y dylai'r Pwyllgor Safonau ystyried gwneud dau mân addasiad i PDLI y Cyngor er mwyn adlewyrchu'r egwyddorion uchod, a chynorthwyo o ran:
- 3.2.1 Darparu prif ddiben y PDLI, yn enwedig datrys a chymodi materion yn brydlon; a
- 3.2.2 Darparu gwybodaeth glir i aelodau wrth geisio deall y PDLI ei hun a phrosesau eraill sydd ar gael iddynt pan fydd pryderon yn bodoli ynghylch safonau ymddygiad.
- 3.3 Mae'r addasiadau a amlygwyd yn **ATODIAD 2** yn adlewyrchu'r farn gyfreithiol gan OGCC a/neu ganllawiau sydd eisoes wedi'u cyhoeddi gan OGCC.

- 3.4 Mae'r addasiadau a argymhellwyd, a'r sail resymegol ar gyfer yr addasiadau arfaethedig, wedi'u nodi yn **ATODIAD 2** i'w hadolygu a'u hystyried gan y Pwyllgor Safonau.

4 ARGYMHELLIAD

- 4.1 Bod y Pwyllgor Safonau'n nodi'r egwyddorion ym mharagraff 2 uchod. Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n arwain trafodaeth ar unrhyw faterion o ddiddordeb.
- 4.2 Bod y Pwyllgor Safonau'n penderfynu rhannu'r egwyddorion uchod gydag Arweinyddion Grwpiau er mwyn eu cynorthwyo i gyflawni eu dyletswydd i hyrwyddo a chynnal ymddygiad o safon uchel a chefnogi aelodau i ddeall (i) yr PDLI; a (ii) y prosesau eraill sydd ar gael i aelodau os codir pryderon ynghylch safon ymddygiad aelodau.
- 4.3 Bod y Pwyllgor Safonau'n penderfynu bod y Swyddog Monitro yn rhannu'r addasiadau a argymhellwyd mewn perthynas â'r PDLI a nodir yn **ATODIAD 2** gyda'r Arweinyddion Grwpiau i'w hadolygu a'u hystyried, ynghyd â'r argymhelliad gan y Pwyllgor Safonau i dderbyn yr argymhellion.
- 4.4 Gofynna'r Pwyllgor Safonau am ddiweddariad gan y Swyddog Monitro yn ystod cyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau ar faterion yn ymwneud â:
- 4.4.1 A yw'r Arweinyddion Grwpiau wedi dod i gytundeb ar yr addasiadau arfaethedig i'r PDLI;
- 4.4.2 A yw ffurflen y PDLI wedi'i diweddarau, yn dilyn trafodaethau gyda'r Arweinyddion Grwpiau; ac
- 4.4.3 A oes angen i'r Pwyllgor Safonau ystyried gwneud unrhyw addasiadau dilynol i weithdrefnau neu ddogfennaeth y Cyngor i adlewyrchu unrhyw newidiadau cytunedig i'r PDLI, a'r farn gyfreithiol a dderbyniwyd gan OGCC, fel y nodwyd.

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

RHAN 1 – CEFNDIR	
Pam fod angen Protocol Datrysiad Lleol arnom ni?	<p>Pwrpas y Protocol ydi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyrwyddo safonau ymddygiad uchel; • meithrin a chynnal perthnasau gwaith cadarnhaol; • mynd i'r afael â chwynion lefel isel yn ymwneud ag ymddygiad sydd ddim yn cwrdd â'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC); • delio gyda materion sy'n codi cyn gynted â phosibl rhag ofn i bethau waethygu; • gwarchod enw da'r Cyngor. <p>I grynhoi, nod y Protocol yw datrys materion yn gyflym a dod â'r pleidiau sy'n derbyn cymorth gan y Pwyllgor Safonau ynghyd, lle bo angen.</p>
Oes rhaid cael Protocol?	<ul style="list-style-type: none"> • Nid oes gofyniad statudol i fabwysiadu Protocol o'r fath ond mae Llywodraeth Cymru ac OGCC wedi ei gwneud hi'n glir eu bod yn disgwyl i awdurdodau lleol roi'r fath drefniadau ar waith • Mae Adroddiad Penn: 'Adolygiad Annibynnol ar y Fframwaith Safonau Moesegol' yn nodi: <p><i>“Nod datrysiadau lleol yw datrys materion ar gam cynnar er mwyn atal y sefyllfa rhag gwaethygu'n ddiangen a all niweidio cydberthnasau personol o fewn yr awdurdod ac enw da'r awdurdod”.</i></p> • Nid oes rhaid i aelodau gymryd rhan yn y broses. <u>Proses gyfryngu wirfoddol</u> yw hon.
Pa brosesau eraill sydd ar gael i aelodau?	<ul style="list-style-type: none"> • Ni fwriedir i'r Protocol ymyrryd â chymau disgyblu o fewn grwpiau/pleidiau na'u disodli. Bydd gan bob plaid/grŵp gwleidyddol brosesau disgyblu mewnol y mae'n rhaid eu dilyn. • Ni fwriedir i'r Protocol ddisodli awdurdodaeth OGCC, ei nod fydd delio â'r nifer gyfyngedig o gwynion sydd ddim yn cwrdd â'r trothwy ar gyfer ymchwiliad gan OGCC. • Ni fwriedir i'r Protocol ddisodli'r Cod Ymddygiad, yn hytrach bydd yn ffordd anffurfiol o gefnogi'r cod yn lleol.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ni fydd y Protocol yn disodli'r Protocol Perthnasau ar gyfer Aelodau a Swyddogion sydd wedi'i nodi yng Nghyfansoddiad y Cyngor. • Fe ddylai Aelodau wneud pob ymdrech i ddatrys anghydfod drwy'r Protocol, lle bo hynny'n bosibl ac yn briodol, ac fe ddylent bob amser fod yn ddarostyngedig i'w rhwymedigaethau o dan y Cod Ymddygiad i Aelodau.
<p>Beth ydi egwyddorion cyffredinol y Protocol?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hyrwyddo safonau ymddygiad uchel fel ffordd o gryfhau parch ac ymddiriedaeth ymysg aelodau er mwyn galluogi i aelodau a swyddogion ganolbwyntio ar “y gwaith”. • Cyfeirio at reoleiddwyr allanol yn niffyg dim arall, oni bai y ceir achos difrifol o dorri'r Cod Ymddygiad, ee os ydi'r aelod wedi ceisio dylanwadu neu gymryd rhan mewn penderfyniad sydd o ddiddordeb personol iddynt. Mae materion o'r fath y tu allan i gwmpas y Protocol hwn. • Dylai Aelodau osgoi gwrthdaro personol mewn unrhyw fforwm cyhoeddus, yn enwedig y Cyngor llawn, ac yn y cyfryngau. • Ni ddylai'r ymrwymiad i ddatrys materion yn lleol rwystro trafodaethau, heriau neu graffu gwleidyddol dilys. • Ymddygiad y blaid/grŵp yw'r prif ffocws, a bydd pob arweinydd grŵp yn gyfrifol am reoli eu haelodau eu hunain.
<p>Beth ydi cyfrifoldebau'r arweinwyr grwpiau?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r camau rhesymol y gallai Arweinydd y Grŵp eu cymryd yn cynnwys: • arddangos ymrwymiad personol i fynychu cyfleoedd datblygu neu hyfforddiant perthnasol yn ymwneud â chydaddoldeb a safonau • annog aelodau'r grŵp i fynychu cyfleoedd datblygu neu hyfforddiant perthnasol yn ymwneud â chydaddoldeb a safonau • sicrhau bod enwebeion i bwyllgor wedi derbyn yr hyfforddiant a argymhellir ar gyfer y pwyllgor hwnnw • hybu moesgarwch a pharch o fewn cyfathrebiadau a phwyllgorau'r Grŵp ac ym mhwyllgorau ffurfiol y Cyngor • hybu gweithdrefnau datrys anffurfiol yn y cyngor; a gweithio gyda'r pwyllgor safonau a'r Swyddogion Monitro i ddatrys materion yn lleol

	<ul style="list-style-type: none"> • hybu diwylliant o fewn y Grŵp sy'n cefnogi safonau uchel o ran ymddygiad ac uniondeb • mynychu cyfarfod Pwyllgor Safonau'r Cyngor os gofynnir iddo wneud hynny er mwyn trafod materion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad • gweithio i weithredu unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Safonau ynglyn â gwella safonau • cydweithio ag arweinwyr grŵp eraill, o fewn rheswm, i gefnogi safonau ymddygiad uchel o fewn y cyngor
<p>Beth ydi cyfrifoldebau'r Pwyllgor Safonau?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Monitro ac annog arweinwyr grŵp i gydymffurfio â'r ddyletswydd i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau o'r grŵp; • Cyngori ynghylch mabwysiadu neu ddiwygio'r Cod Ymddygiad, y Protocol hwn, yn ogystal ag unrhyw dogfennau/ymgyngoriadau eraill o fewn cylch gorchwyl y Pwyllgor; • Monitro gweithrediad y Cod Ymddygiad; yn cynnwys mynychu Cyngor / cyfarfodydd pwyllgorau ar adegau; • Darparu cyngor, neu ddarparu neu drefnu hyfforddiant ar y Cod i aelodau; • Derbyn adroddiadau gan arweinwyr grŵp; • Rhannu arferion gorau; • Darparu adborth amserol ac ystyrlon i arweinwyr grŵp.
<p>RHAN 2 – SUT MAE'R PROTOCOL YN GWEITHIO?</p>	
<p>Beth a ddisgwylir gan Arweinwyr Grŵp?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Arweinydd y Grŵp fydd yn delio â chwynion gan aelodau am aelodau eraill o'r grŵp. • Os oes gan aelod gŵyn ynglŷn ag aelod o grŵp gwleidyddol arall, fe ddylent gwyno wrth eu harweinydd y grŵp yn y lle cyntaf. Wedyn, bydd yr arweinydd grŵp yn cyfeirio'r mater at arweinydd y grŵp sy'n gyfrifol am yr aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi. • Ar ôl derbyn cwyn, boed hynny gan aelod o'r grŵp neu gan arweinydd grŵp arall fe ddylai pob arweinydd grŵp gymryd cyfrifoldeb (ond nid cyfrifoldeb personol) dros reoli ymddygiad eu haelodau. • Yn amodol ar brosesau/trefniadau presennol y blaid/grŵp, fe

	<p>ddylai'r camau disgyblu fod yn anffurfiol, a dylid eu datrys drwy gyfarfodydd wyneb yn wyneb cyn gynted â phosib.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fe all Arweinwyr Grŵp ddewis cadw cofnod ond ni ddylai'r broses fod yn rhy feichus. • Fe ddylai'r pwyslais fod ar ddatrysiad cynnar ac fe all gynnwys cyfryngu, cymodi, hyfforddi, datblygu neu addysg; neu gyfuniad o'r rhain. Yn amlwg, dylid ymdrechu i fod yn deg a chyson. • Yn ystod y broses hon, fe all yr arweinydd grŵp ymgynghori â Chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) ynglŷn â'r camau y mae'r arweinydd grŵp yn bwriadu eu cymryd. Fe all arweinwyr grŵp hefyd ddefnyddio Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) fel "seinfwrdd". • Cyn ystyried unrhyw gosb, neu hyfforddiant/cyfleoedd datblygu ac ati., bydd arweinydd y grŵp perthnasol yn ymgynghori gyda Chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) a bydd yn ymdrechu i ddarparu cyngor didwyll, teg, cyson a chyfrinachol i bob arweinydd grŵp sydd yn gofyn am drafodaeth o'r fath. • Pan fydd achos o gamymddygiad sylweddol, neu achosion o dorri'r rheolau'n barhaus, efallai y bydd y Swyddog Monitro'n cynghori'r achwynydd i gyfeirio'r mater at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. • Os ydi'r gwyn am arweinydd grŵp, gofynnir i Gadeirydd y Cyngor ystyried sut i fynd i'r afael â'r gwyn, mewn ymgynghoriad â Chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) • Os yw'r mater yn ymwneud âg aelod neu aelodau heb gysylltiad â grŵp, bydd Cadeirydd y Cyngor yn ymgymryd â swydd yr arweinydd grŵp.
<p>Beth a ddisgwylir gan y Pwyllgor Safonau?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yn ogystal â chynghori a chefnogi'r arweinwyr grŵp, fel y nodir uchod, os nad oes modd datrys y mater drwy brosesau disgyblu'r blaid/grŵp, gellir cyfeirio'r mater at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai). • Gofynnir i'r aelod sy'n gwneud cwyn fynegi eu pryderon yn ysgrifenedig i Gadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai). Neu, gwrdd â Chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) os byddai'n well gan yr achwynydd wneud hynny. Yn y naill achos, bydd hyn er mwyn cadarnhau: <ul style="list-style-type: none"> • pryd, lle a sut y digwyddodd y digwyddiad perthnasol • sut a pham y mae'r digwyddiad yn torri'r Cod Ymddygiad • sut y mae'r achwynydd yn dymuno datrys y mater • Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn ystyried

	<p>y gŵyn a chynghori'r achwynydd p'un ai a ydi'r Pwyllgor Safonau yn barod i ymgymryd â rôl cyfryngu ai peidio.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Os ydi Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn fodlon ymgymryd â rôl cyfryngu, byddant yn cysylltu â'r aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi, i egluro natur y gŵyn, a gofyn a ydi'r aelod yn fodlon cymryd rhan mewn sesiwn gyfryngu gyda'r achwynydd ac aelod o'r Pwyllgor Safonau. • Gofynnir i'r aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi i ymateb i'r cynnig cyn pen 7 diwrnod. Os ydynt yn gwrthod, neu ddim yn ymateb, ni fydd unrhyw gamau pellach yn cael eu cymryd a bydd y Pwyllgor Safonau'n ystyried bod y mater ar ben.
<p>Oes yna unrhyw gyfyngiadau o ran amser?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dylid gwneud cwyn cyn pen 7 diwrnod o'r dyddiad pryd y methodd prosesau disgyblu'r blaid/grŵp â datrys y mater. • Bydd unrhyw gwynion a godir y tu allan i'r cyfnod hwn yn cael eu hystyried yn ôl disgrisiwn Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai).
<p>Sawl cyfarfod fydd ei angen?</p> <p>Cyfarfod rhagbaratoadol 1</p> <p>Cyfarfod rhagbaratoadol 2</p> <p>Cyfarfod rhagbaratoadol 3</p> <p>Cyfarfod cyfryngu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd nifer y cyfarfodydd yn amrywio yn ôl amgylchiadau'r achos ac, yn benodol, y posibilrwydd o ddatrys y mater. <p>Canllaw yn unig yw'r canlynol ac nid oes rhaid cadw at y nifer o gyfarfodydd/y broses a awgrymir. Bydd yn ddibynnol iawn ar yr hyn y mae'r pleidiau yn ei gytuno. Felly, dyma enghraifft o'r hyn a allai ddigwydd yn ymarferol:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn cwrdd â'r achwynydd am y tro cyntaf, fel y nodir uchod, i dderbyn yr wybodaeth angenrheidiol ynglŷn â'r gŵyn a chadarnhau'r datrysiad a ddymunir. • yn yr un modd, bydd yr ail gyfarfod gyda'r aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi, fel y nodir uchod, i egluro'r gŵyn a chadarnhau a yw'r aelod yn barod i gwrdd â'r achwynydd ac aelod o'r Pwyllgor Safonau i weld a oes modd datrys y mater drwy gyfryngu. • os ydi'r aelod yn derbyn y cynnig o gyfarfod cyfryngu, yna bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn cwrdd â thestun y gŵyn i drafod eu hymateb i'r gŵyn / eu safbwynt hwy. • bydd y cyfarfod cyfryngu'n cynnwys yr achwynydd, yr aelod y mae'r gŵyn yn ymwneud ag o/hi, a chadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai). Pwrpas y cyfarfod fydd crisialu'r mater/ion a gweld a oes modd datrys yr anghydfod.

- efallai y bydd cyfarfodydd cyfryngu pellach yn cael eu cynnal os ydi pawb yn cytuno bod angen cyfarfod/cyfarfodydd pellach a'i bod hi'n eithaf tebygol y gellir datrys y mater.
- yn ystod y cyfarfod/ydd cyfryngu, ac wedi hynny, nid fydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (ac enwebai) yn llunio barn, beio neu ddod i unrhyw ganfyddiadau. Fe allant, fodd bynnag, wneud argymhellion anffurfiol i'r naill barti. Ni fydd y fath argymhellion yn orfodol.
- bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai) yn hwyluso'r cyfarfod cyfryngu dim ond os ydynt wedi derbyn hyfforddiant sy'n eu galluogi i wneud hynny a bod yr hyfforddiant hwnnw'n gyfredol.
- bydd yr holl gyfarfodydd yn breifat. Bydd y trafodaethau'n gyfrinachol.
- ni fydd gwaith papur na chofnodion yn cael eu cadw ar ôl i'r broses gyfryngu ddod i ben. Mae hyn yn cynnwys cofnodion digidol.
- bydd adborth yn cael ei roi i arweinwyr grŵp, os ydi'r ddau aelod yn cytuno. Bydd yr adborth yn ddiennw a bydd yn canolbwyntio ar ganlyniadau ac arferion da. **Ni fydd unrhyw wybodaeth sensitif yn cael ei rhannu.**

Troednodion:

1. Mae sawl cyfeiriad yn y Protocol at Gadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu enwebai). Mae enwebai yn cyfeirio at aelodau llewg yn unig. Ni fydd aelodau etholedig o'r Cyngor Sir, nac aelodau cyfetholedig o'r cynghorau tref a chymuned yn cymryd rhan yn y broses gyfryngu.
2. Fel y nodir yn y ddogfen, nid yw'r orfodol cymryd rhan yn y Protocol ac fe all yr aelodau sydd ynghlwm ag unrhyw fater dynnu'n ôl o'r broses ar unrhyw adeg; hyd yn oed os ydynt eisoes wedi cytuno i gymryd rhan yn y broses gyfryngu. Ni fydd unrhyw oblygiadau o ganlyniad i dynnu'n ôl o'r broses.
3. Ar ôl cael ei gymeradwyo gan yr Arweinwyr Grŵp, bydd unrhyw newidiadau i'r Protocol hwn yn cael eu gwneud gan y Swyddog Monitro, ond dim ond ar ôl ymgynghori â'r holl arweinwyr grŵp a chyda'u cysyniad pendant hwy.

Addasiadau arfaethedig i'r Protocol Datrysiad Lleol ("PDLI"):

- 1. I ychwanegu pwynt bwled terfynol yn yr adran gyda'r pennawd "Pa brosesau eraill sydd ar gael i aelodau" (tudalen 1) fel a ganlyn:**

"Ni ddylid defnyddio'r Protocol i fynd i'r afael â honiadau bod y Cod Ymddygiad wedi'i dorri, sy'n cynnwys methiant i ddatgan diddordeb, cwynion yn ymwneud â bwlio neu manteisio ar swydd, cwynion am ymddygiad sy'n cael ei ailadrodd neu ymddygiad gwarthus".

Rheswm am yr addasiad arfaethedig: Mae'r farn gyfreithiol a dderbyniwyd gan OGCC yn ddiweddar yn nodi y dylid diffinio materion y mae modd eu hystyried dan y PDLI yn glir er mwyn osgoi unrhyw ddriswch. Mae'r enghreifftiau a nodir uchod yn cynnwys [canllawiau'r PSOW](#) a [Phrotocol Un Llais Cymru ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned](#) sydd wedi'u hadnabod fel enghreifftiau o arfer da yng nghyd-destun adnabod y materion hynny y mae modd eu hystyried dan y Protocol.

- 2. Pwynt bwled terfynol i'w ychwanegu yn yr adran gyda'r pennawd "Beth a ddisgwylir gan y Pwyllgor Safonau?" (tudalennau 4-5) fel a ganlyn:**

"Os bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu ei enwebai) wedi cytuno i ymgymryd â rôl gyfryngu mewn perthynas â chwyn dan y Protocol, ac mae'r un mater yn cael ei gyfeirio wedyn gan OGCC i'r Pwyllgor Safonau i'w ystyried yn ffurfiol yn unol â Deddf Llywodraeth Leol 2000, bydd y Pwyllgor Safonau'n ystyried a fydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu ei enwebai) yn ymwneud ag unrhyw ystyriaeth ffurfiol o'r mater fesul achos."

Rheswm am yr addasiad arfaethedig: Os yw Cadeirydd y Pwyllgor Safonau (neu ei enwebai) eisoes wedi clywed y ffeithiau sy'n ymwneud â chwyn, ac o bosibl wedi goruchwyllo cyfryngu ac wedi cael syniad o'r hyn y mae'n credu y gallai fod yn ddatrysiad rhesymol, mae risg y gallai gweithredu yn y modd hwn dan y Protocol fod yn rhag-benderfyniad o faterion dan y broses ffurfiol a ddarperir yng Ngweithdrefn Gwrandawiadau Lleol y Cyngor. Mae'r diwygiad arfaethedig yn ceisio sicrhau bod proses deg ar gyfer yr holl bartïon perthnasol yn cael ei mabwysiadu a'i dilyn gan y Pwyllgor Safonau a'i fod yn adlewyrchu'r arferion da a fabwysiadwyd gan brotocolau lleol eraill, fel y nodwyd ym marn gyfreithiol OGCC.